

„12 mai 1984, sau cel putin asa cred…”- iată primele cuvinte pe care Winston Smith le scria în jurnalul său. Winston este un cetăţean oarecare al Oceaniei, una dintre cele trei puteri care se luptă perpetuu într-un război fără cauză: Oceania Eurasia şi Estasia. Războiul este alimentat artificial pentru a menţine vie frica oamenilor, pentru a le concentra ura către un inamic definit şi în definitiv pentru a îi controla. Trecutul este mistificat (oricând se poate rectifica o greşeală: dacă pâna ieri ne luptam cu Estasia, astăzi ne luptăm cu Eurasia- ea este duşmanul nostru dintotdeauna şi automat adevărul acesta atât de „evident” este unul general valabil pentru oricine), limbajul este şi el ajustat şi acordat cu noile valori ale societăţii, Ministerul Păcii se ocupă cu problemele de război, ministerul Adevărului cu modificarea trecutului, iar Ministerul Dragostei cu anihilarea celor care nu vor să se conformeze şi au inconştienţa de a gândi singuri şi de a îşi păstra memoria individuală - cu alte cuvinte comit crimă de gândire. Toate acestea sunt realităţile utopiei lui George Orwell 1984 - o sumbră viziune a autorului englez asupra viitorului pe care îl întrevedea în 1948 când a scris romanul; practic un cumul a toate resorturile şi mecanismele unei societăţi de tip totalitar hiperbolizate şi potenţate artistic, între copertele unei cărţi care va face istorie.

Din fericire nici o ţară nu a experimentat un sistem atât de dur precum cel descris în roman, iar această plagă totalitară nu a molipsit întreg mapamondul aşa cum prevestea Orwell, însă practicile torţionarilor nazişti, iar mai apoi comunişti frizau acel mecanism perfecţionat al teorii şi

acele metode diabolice de transformare a celui care se opunea Partidului din „1984”. Aşadar, putem numi utopie romanul orwellian până la un anumit punct, însă dacă renunţăm la generalizări şi ne axăm strict pe doctrine şi mecanisme psihologice vom înţelege că practic orice sistem totalitar are ca delanşatori aceleaşi idei bolnave. În dialogul dintre Winston (cel care fără să fie un ins superior sau un erou, comite crima supremă de a gândi contra Partidului şi se încăpăţânează să înţeleagă de ce se schimbă trecutul şi de ce aparent este singurul care sesizează aceste minciuni grosolane) şi O’Brien - torţionarul său, ne sunt prezentate foarte clar toate dedesubturile edificiului puterii. De la simpla observaţie că puterea nu este un mijloc, ci un scop în sine, ca un fin psiholog, O’Brien îi explică, lui Winston că o conştiinţă de una singură poate greşi flagrant, se poate înşela, iar adevărul absolut este deţinut de conştiinţa colectivă a Partidului care nu greşeşte niciodată. Expresia vizuală cea mai plastică şi mai puternică, din expunerea torţionarului este următoarea: „Dacă vrei o imagine sugestivă a viitorului imaginează-ţi o cizmă imensă apăsând pe faţa unui om pentru totdeauna”- aceasta ar fi şi cea mai bună definiţie a totalitarismului: forţarea prin orice mijloc (în genere opresiv) a individului să se supună unui mod de gândire dictat de un conducător suprem - un Big Brother, fie ele unul în carne şi oase fie numai o imagine îndoctrinată de capii aflaţi la putere.

Ceea ce pentru mine a fost cutremurător în acest roman, este că mecanismul de tortură este atât de perfecţionat (au descoperit că nu există o generalizare a fricii absolute. De la caz la caz, groaza cea mai mare este provocată e un alt factor şi acesta este aplicat fără drept de apel ca ultim supliciu) încât nu doar creierul lui Winston a fost spălat, nu doar în minte sa s-a umblat, ci şi în sufletul său. Fiind pus faţă în faţă cu cel mai mare coşmar al său, automat a cedat presiunii psihice şi în faţa perspectivei de a înfrunta ceea ce îl teroriza de mic copil, automat şi-a golit şi sufletul de spiritul de revoltă, de orice fel de sentimente anterioare şi a acceptat mecanic ceea ce i s-a impus de către sistem. A ajuns să-l iubească pe conducătorul Big Brother. Astfel, se ridică ipoteza dacă nu cumva aceasta ar fi cea mai mare ameninţare pe care o aduce un regim totalitar: eventualitatea de a anula total personalitatea umanităţii, de a îţi manipula odată cu mintea şi sufletul şi de a anihila ceea ce reprezintă umanul din noi- spiritul umanităţii ca atare.

Astăzi chiar şi ipoteza unui astfel de regim pare utopică la o primă vedere, însă mă întreb, retoric poate, oare această globalizare va avea un final fericit, vom ajunge în sfârşit, după milenii de evoluţie la mult râvnita Pace Mondială, la o fraternitate benevolă senină, sau vom crea singuri datorită violenţei ajunsă la rang de normalitate un conglomerat social care va tinde către o organizare asemănătoare cu utopia lui Orwell. Desigur, nimic nu prevesteşte un astfel de deznodământ: poate doar camerele de supraveghere montate pe străzile Londrei, poate doar impunerea forţată a politicii Americane în Irak, poate doar victimele perpetue ale unui război care pare că nu se vrea să se termine, poate doar suprimarea istoriei naţionale din manualele şcolare şi înlocuirea ei cu surogate precum lecţii despre Baby Boom sau Flower Power. Rămâne să analizaţi singuri dacă normalitatea de azi este într-adevăr a unei societăţi democrate în ansamblu sau dacă nu cumva Fratele nostru Cel Mare ne aşteaptă cu braţele deschise în „raiul” unui 1984 contemporan.

Autor recenzie: Alina Epingeac

Sursa: BookBlog.ro